

Στέκομαι σε δύο από τις καμπές στην επιστημονική –αλλά και προσωπική– διαδρομή του Τάσου Χριστίδη και κατ' επέκταση στις ζωές αρκετών γύρω του που καταπιάνονται με τη γλώσσα:

Αρχές της δεκαετίας του '90 αρχίζει να μιλά στα ετήσια συνέδρια γλωσσολογίας του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης για ζητήματα που έχουν αρχίσει να τον απασχολούν σιωπηλά, συστηματικά και παθιασμένα, και αφορούν τη σχέση της γλώσσας με την ανθρώπινη υποκειμενικότητα και το άλεκτο βίωμα στο οποίο γειώνεται. Αναφέροντας ονόματα όπως Βυγκότσκι, Φρόντ και Περς έχει πλήρη επίγνωση πόσο ξένα ηχούν στο χώρο της θετικιστικής γλωσσολογίας, που νομίζει ότι μπορεί να μελετήσει τη γλώσσα ως αυτόνομο αντικείμενο. Μοναχική φιγούρα με γαλήνια όμως βεβαιότητα ότι κάποτε τα ζητήματα αυτά θα θεωρηθούν κρίσιμα και για τη μελέτη της γλώσσας. Οι αναζητήσεις αυτές θα τον οδηγήσουν σύντομα σε μια διεθνώς πρωτοποριακή άποψη για τη μεταφορά. Θα έχουν δε πάντα ως αγκυροβόλιο τη μελέτη των αιτημάτων για χρησμούς προς το Μαντείο της Δωδώνης, έργο που σηματοδοτεί ταυτόχρονα την επιστροφή στο παρελθόν αλλά και τη συνάντηση του λεκτού με το άλεκτο – κομβικά σημεία της δικής του υποκειμενικότητας.

Λίγα χρόνια μετά η θέση του στο νεοσύστατο τότε Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας θα τον οδηγήσει και σε δραστηριότητες κοινωνικής και πολιτικής υφής. Από την οργάνωση του μεγάλου διεθνούς συνεδρίου «Ισχυρές/Ασθενείς Γλώσσες στην Ευρωπαϊκή Ένωση» έως το πρόγραμμα εκπαίδευσης μουσουλμανοπαίδων, όπου θα εποπτεύσει μεταξύ άλλων το εξαιρετικά αξιόλογο –αν και άγνωστο προς τα έξω– κοινωνιογλωσσικό έργο για την πολυγλωσσία της Θράκης. Αν και περιτριγυρισμένος από τόσους συνεργάτες και φίλους πια, που θα συνειδητοποιήσουν με το θάνατό του πόσο πολύ υπήρξε σημείο αναφοράς και στήριξης, θα παραμείνει κατά βάση μοναχικός. Στιγμές-στιγμές σκοτεινός, έτοιμος να φύγει γι' αυτά που κατά βάθος τον πονούσαν και συνεπώς τον κινητοποιούσαν, δηλαδή ζητήματα που θα ονομάζαμε με βάση καθιερωμένες ετικέτες ψυχολογία και φιλοσοφία της γλώσσας. Δεν έφυγε όμως γιατί είχε εξίσου σημασία γι' αυτόν και η ιστορική, ιδεολογική, κοινωνική διάσταση της γλώσσας όπως και η πολιτική στράτευση. Έως την τελευταία δημόσια ομιλία του ένιωθε την ανάγκη να αντικρούσει αυτούς που στη χώρα μας διατείνονται ότι είναι δυνατή μια αποϊδεολογικοποιημένη προσέγγιση της γλώσσας – μεταξύ άλλων αριστερούς διανοούμενους. Η φωνή του ακόμη πιο πολύτιμη στα κρίσιμα εκείνα ζητήματα που αφορούν την πολυγλωσσία και την κοινωνική ανισότητα στο σκηνικό της παγκοσμιοποίησης.

Σήμερα που γράφω, κρατώ στα χέρια μου το μόλις εκδοθέν βιβλίο του Αυρουχ *Η Φιλοσοφία της Γλώσσας*¹ κι ο Τάσος

δεν είναι εδώ για να δει μεταφρασμένο στα ελληνικά ένα βιβλίο που θεώρησε σημαντικό. Το ανακάλυψε, όπως τόσα άλλα που μοιραζόταν ανυπόμονα με τους άλλους, σε μια από τις ορθοστασίες του στα βιβλιοπωλεία του Καίμπριτζ και του Παρισιού. Το παρέλαβα σε φωτοτυπημένες σελίδες γεμάτες από αυτές τις ιδιόρρυθμα προσωπικές και τόσο συστηματικές σημειώσεις του. Ο τίτλος του παραπλανητικός, γιατί ουδεμία σχέση έχει με το ομώνυμο φιλοσοφικό ρεύμα. Ο Αυρουχ καταθέτει μια πρωτότυπη θέση για το ποια ζητήματα θα έπρεπε να απασχολούν τη φιλοσοφία της γλώσσας και πώς, θεωρώντας απαραίτητο να λαμβάνονται υπόψη και οι επιστημονικοί προβληματισμοί σε πεδία μάλιστα διαφορετικά από τη γλωσσολογία έως την ψυχανάλυση. Οι παραλληλισμοί με τη φρέσκια ματιά του Τάσου Χριστίδη απέναντι στο τι θα έπρεπε να απασχολεί τη γλωσσολογία και πώς, είναι μεγάλοι.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

1. S. Auroux, *Η Φιλοσοφία της Γλώσσας*, εκδ. Μεταίχμιο 2005. Αρχική γαλλική εκδοχή 1996, *La Philosophie du langage*, Παρίσι: PUF.